

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет – Дизайн середовища

Кафедра – Архітектури

Галузь знань – G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність – G17 «Архітектура та містобудування»

Рівень вищої освіти – 1-й освітньо-професійний

Рік навчання – 3

Вид дисципліни – вибіркова

Семестри – 5

АРХІТЕКТУРНИЙ СКЕТЧІНГ

Семестр 5 (осінній, 3 курс, 2025-2026 н. р.)

Викладач Ігнатєва Наталія Вікторівна, доцент, PhD (канд. архітектури)

E-mail ignatyeva.nataliya@ksada.org

Заняття осінній семестр за розкладом

Консультації за домовленістю, тел. +380506152261

Адреса 61002, Харків, вул. Мистецтв, 8

Телефон + 38 (057) 706-02-46 (факультет Дизайну середовища, кафедра Архітектури)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронне листування у Classroom та в електронній пошті. Умови листування: 1) на початку листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни («Архітектурний скетчінг»); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається —анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpg, pdf*. Роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані в Classroom. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються в узгоджені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна посідає важливе місце серед дисциплін підготовки бакалавра архітектури, та є такою, що забезпечує професійні якості архітектора. Дисципліна базується на образотворчому досвіді, що отримали здобувачі вищої освіті в ході вивчення дисципліни «Академічний рисунок» для 1 курсу.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Папір А3, А4, тонований папір, скетчбук, графітні олівці та кольоворові, акварельні олівці, ластики, акварель, лінери, фломастери, акварельні маркери, вугілля, сангіна, сепія, пастель, туш, кольоворові чорнила. Планшет або двп грунтоване 60 x 40. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу «Архітектурний скетчінг» – формування у студентів комплексних практичних навичок створення архітектурних скетчів (швидких рисунків, начерків, ескізів), опанування студентами

прикладних умінь щодо зображення реальних архітектурних об'єктів з різною швидкістю, згідно ситуації та завданню із застосуванням різноманітних матеріалів і технік.

Основними завданнями курсу є:

- формування стійкої здатності до професійного системного й образного мислення;
- формування у студентів об'ємно-просторового сприйняття та об'ємно-просторової уяви;
- розвиток художньо-образного мислення та естетичного смаку;
- розвиток зорової пам'яті та фантазії, здатності до моделювання образу у свідомості, трансформації та візуалізації його різними графічними засобами та техніками;
- формування здатності до поєднання творчого пошуку з логіко-аналітичним мисленням та з умінням наочно презентувати власну ідею за допомогою прийомів архітектурного скетчінгу.
- виховання загально-естетичної культури студентів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні види та специфіку скетчінгу, методи рисування скетчів, професійну термінологію учебової дисципліни;
- закони побудови оптимальної композиції архітектурного скетчу;
- закони лінійної перспективи;
- об'ємно-просторові закони побудови форми;
- конструктивні особливості зображуваних об'єктів різної складності;
- закони світлотіньового зображення;
- техніки та матеріали скетчінгу щодо створення максимально наочного та зрозумілого зображення;
- засоби графічної виразності, графічні прийоми та принципи, що дозволяють максимально скоротити розрив між ідеєю та її зображенням;
- особливості різних технік та матеріалів, методи та засоби їх поєднань.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- моделювати у своїй свідомості об'єкт ще до стадії зображення, трансформувати його в процесі зображення, а в результаті фіксувати знайдений образ із максимальною віпізнаваністю;
- швидко знаходити оптимальні варіанти композиції скетчу, працювати з глибиною зображень та побудовою планів;
- знаходити засоби, що підкреслюють найбільш характерні особливості зображуваних об'єктів;
- здійснювати передачу об'ємного зображення за допомогою лінійної перспективи;
- відображувати конструкцію об'єктів різної складності;
- моделювати форму, передавати об'єм за допомогою світлотіні, що сприятиме найбільшій виразності зображення;
- використовувати принцип «живого» пошукового рисунку, легкої, багатошарової техніки;
- володіти різними графічними матеріалами, техніками та інструментами, здійснювати оптимальний вибір засобів виразності, необхідних для максимального розкриття особливостей реальних архітектурних об'єктів чи власного художнього задуму;
- генерувати та втілювати власні ідеї за допомогою швидких скетчів, презентувати свої задуми у візуальній формі скетчів, оперуючи набутими практичними навичками.

КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА:

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК03. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК09. Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готовувати документацію архітектурно-містобудівних проектів.

СК15. Здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проектів.

СК16. Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих зasad архітектурного проектування.

Програмні результати навчання:

ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проектуванні.

ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проектуванні.

ПР16. Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

«Архітектурний скетчінг» – необхідна дисципліна в процесі професійного навчання архітекторів, одна з важливіших серед дисциплін циклу професійної підготовки. Робити швидкі рисунки – скетчі, начерки, замальовки - обов'язкові навички, якими повинен оволодіти майбутній архітектор. Архітектурний скетчінг - це унікальний інструмент в контексті професійної освіти, його практичне засвоєння дозволить майбутньому архітектору за невеликий проміжок часу швидко візуалізувати різні об'єкти та ідеї. Архітектурний скетчінг допомагає максимально швидко, ефектно та наочно переносити свою думку на папір, начерки та замальовки є невід'ємною частиною архітектурного проектування на етапі накопичення матеріалу та створення архітектурного образу для подальшого втілення творчого задуму в проектну реалізацію. За допомогою виконання швидких скетчів майбутні архітектори вчаться за короткий проміжок часу представляти свою архітектурну концепцію для подальшої розробки повного детального проекту, що є цінним та необхідним для майбутньої професійної діяльності.

Навчальна дисципліна «Архітектурний скетчінг» є комплексом практичних завдань, що поступово ускладнюються. Таким чином, здійснюється систематичне накопичення здобувачами вищої освіти професійних знань і навичок, які включають як засвоєння принципів та методів скетчінгу, так і навички роботи з різноманітними виразними засобами та прийомами графіки.

Завдання навчальної дисципліни «Архітектурний скетчінг» (2 курс, 4 семестр) адаптовані до умов дистанційного навчання.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, дисципліна вивчається студентами 2-ого курсу (4 кредити ECTS, 120 годин: 60 годин – практичні заняття, 60 годин - самостійна робота)

Тема	Години (лекції, практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
5 семестр				
Архітектурний скетчінг				
Змістовий модуль 1.				
Методи та техніки швидкого рисування геометричних форм та архітектурних об'єктів				
Завдання 1. Скетчі натюрмортів графітним олівцем	8	Володіти прийомами швидкого рисування простих та складних геометричних форм з дотриманням правил академічного рисунку графітним олівцем	Серія швидких рисунків (від 3 рисунків) натюрмортів з геометричних тіл та побутових предметів в різних ракурсах графітним олівцем	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь володіння прийомами швидкого рисування простих та складних геометричних форм з дотриманням правил академічного рисунку графітним олівцем

				матеріалах
Завдання 7. «Spiritus loci», або «Дух місця», колаж зі знакових архітектурних споруд, що визначають архітектурне «обличчя» певного міста	8	Вільно володіти композиційними прийомами, вміти застосовувати їх в зображенні за уявою, володіти навичками зображення великих просторових архітектурних утворень з дотриманням правил академічного рисунку, в різноманітних графічних техніках і матеріалах, вміти застосовувати графічні прийоми для втілення на папері архітектурної фантазії	Рисунок-колаж зі знакових архітектурних споруд, що визначають архітектурне «обличчя» певного міста	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь володіння навичками швидкого зображення композиції з великих просторових архітектурних утворень за уявою, з дотриманням правил академічного рисунку в різноманітних графічних техніках і матеріалах, ступінь прояву архітектурної фантазії
Всього у змістовому модулі:	28			
Разом:	60			

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни «Архітектурний скетчінг» на 2 курсі передбачає засвоєння здобувачами вміння швидкого рисування: оперативного знайдення найкращого ракурсу, формування композиції, уважності, точності та креативності в зображенні архітектурних об'єктів.

На другому році навчання у здобувачів були сформовані початкові професійні навички, що повинні бути розвинуті в результаті виконання практичних завдань, що передбачені програмою дисципліни, і які потребують впевненого володіння правилами лінійної перспективи, досвіду зображення складних форм. Для забезпечення послідовного підвищення професійної компетентності здобувачів вводяться завдання, що ускладнюються протягом семестру. В результаті виконання завдань дисципліни студенти повинні опанувати основні принципи скетчу: недеталізованість, простоту та невимушність, що є засобами швидкого подання творчого задуму, є ефективними щодо початкової розробки ескізів, передачі авторського, індивідуального почерку. Архітектурний скетчінг розширює і доповнює творчі можливості архітектора, не дає комп'ютерній техніці обмежити фантазію та творчий пошук. Навіть використання графічного планшету не відміняє виконання скетчів фактично вручну.

Завдання дисципліни спрямовані на розвиток у здобувачів об'ємно-просторового мислення, художньої уяви та художнього смаку, вміння користуватися необмеженим спектром графічних матеріалів і технік, здатності до оперативного реагування на запропоноване творче завдання.

Самостійна робота студентів організована таким чином: студенти отримують завдання, вивчають постанову проблеми, мету завдання, об'єкти зображення, здійснюють пошук додаткової візуальної інформації за завданнями дисципліни та її аналіз. Під час індивідуального консультування та обговорення у групі кожен здобувач визначається з ракурсом, композицією, конструктивними особливостями об'єктів зображення, матеріалами та техніками, за допомогою яких він буде працювати.

Практичні заняття проводяться у формі колективної та індивідуальної бесід викладача зі здобувачами, передачі практичних навичок архітектурного скетчінгу безпосередньо від викладача до здобувачів.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи та виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECT S	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECT S
			A++ 98–100	задовільно	64–74	D

відмінно	90–100	A	A+	95–97		60–63	E
			A	90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B			незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C					

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтвердженні необхідними документами, попередженням викладача та інформуванням деканату), а також запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання теми (виконання практичних завдань курсу) відбувається неодмінно в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких причин.

Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕДЛAINІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Пере складання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброочесності у своїх роботах. Кожен випадок порушення академічної доброочесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату – копіювання чужих матеріалів без посилання на справжнього автора чи оригінал виробу (твору), студент не тільки не отримує балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно [положенню «Про академічну доброочесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв»](https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf) <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukraiiny/statyya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>; <https://saiup.org.ua/novvny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ КУРСУ (за розкладом осіннього семестру 2025-2026 н. р.)

Дат а	№	Тема	Вид Заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
5 семестр							
Змістовий модуль 1.							
Методи та техніки швидкого рисування геометричних форм та архітектурних об'єктів							
1 - 2 тиж-день	1	Скетчі натюрмортів графітним олівцем	практ	Серія швидких рисунків натюрмортів з геометричних тіл та побутових предметів в різних ракурсах графітним олівцем	8	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів
3 - 4 тиж-день	2	Скетчі архітектурних деталей та об'єктів стафажу в різноманітних графічних техніках і матеріалах	практ	Серія швидких рисунків архітектурних деталей та об'єктів стафажу в різноманітних графічних техніках і матеріалах	8	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів
5 - 6 тиж-	3	Скетчі архітектурних	практ	Серія швидких рисунків	8	поточний контроль	Обговорення у групі та

<u>день</u>		споруд поза середовищем в різноманітних графічних техніках і матеріалах		архітектурних споруд поза середовищем в різноманітних графічних техніках і матеріалах			індивідуальні консультації здобувачів.
<u>7-8 тиж-день</u>	4	Скетчі архітектурних споруд в середовищі в різноманітних графічних техніках і матеріалах	практ	Серія швидких рисунків архітектурних споруд в середовищі в різноманітних графічних техніках і матеріалах	8	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів. Загальний перегляд та оцінювання змістового модулю
				У змістовому модулі:	<u>32</u>		50 балів

Змістовий модуль 2.

Методи та техніки швидкого рисування складних просторових архітектурних утворень

<u>9-10 тиж-день</u>	5	Скетчі архітектурних ансамблів в різноманітних графічних техніках і матеріалах	практ	Серія швидких рисунків архітектурних ансамблів в різноманітних графічних техніках і матеріалах	8	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів.
<u>11-13 тиж-день</u>	6	Скетчі архітектурних панорам в різноманітних графічних техніках і матеріалах	практ	Серія швидких рисунків архітектурних панорам в різноманітних графічних техніках і матеріалах	12	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів.
<u>14-15 тиж-день</u>	7	«Spiritus loci», або «Дух місця», колаж зі знакових архітектурних споруд, що визначають архітектурне «обличчя» певного міста	практ	Рисунок-колаж зі знакових архітектурних споруд, що визначають архітектурне «обличчя» певного міста	8	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів. Загальний перегляд та оцінювання змістового модулю. Диф. заїк
				У змістовому модулі:	<u>28</u>		50 балів
				Разом:	<u>60</u>		100 балів

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерій оцінювання
A	50	50	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до академічного рисунку та скетчінгу. Робота виконана на чудовому технічному та зображенувальному рівні.
A	48-49	48-49	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до академічного рисунку та скетчінгу. Робота виконана на високому технічному та зображенувальному рівні.
A	45-47	45-47	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до академічного рисунку та скетчінгу. Робота виконана на гарному технічному та зображенувальному рівні.

B	41-44	41-44	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання. Робота виконана на гарному технічному та зображенальному рівні, до роботи є незначні зауваження.
---	-------	-------	--

C	37-40	37-40	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання. Робота виконана на доброму технічному та зображенальному рівні, але здобувач зробив значні помилки.
D	32-36	32-36	Здобувач не в повному обсязі опанував матеріал завдання, робота виконана на задовільному технічному та зображенальному рівні із значними недоліками.
E	30-31	30-31	Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал завдання, виконана робота має багато значних недоліків (невідповідність завданню, невиконання вимог до академічного рисунку, невчасна подача виконаної роботи).
FX	17-29	17-29	Здобувач не опанував матеріал завдання. Робота не відповідає завданню. Пропуск рубіжного контролю.
F	1-16	1-16	Пропуск рубіжного контролю.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ у 5-му семестрі

Змістовий модуль	№ теми, завдання	Форма звітності	Бали		
			1		
5 семестр					
Модуль 1					
1	Завдання 1.	Поточний контроль	0–10		
	Завдання 2.	Поточний контроль	0–10		
	Завдання 3.	Поточний контроль	0-10		
	Завдання 4.	Поточний контроль	0-20		
Загальна кількість балів за Модуль 1			0–50		
Модуль 2					
2	Завдання 5	Поточний контроль	0–10		
	Завдання 6	Поточний контроль	0-20		
	Завдання 7	Поточний контроль	0-20		
Загальна кількість балів за Модуль 2			0–50		
Загальна кількість балів за 5 семестр			Диф. залік		
0–100					

Передбачено зниження балів за кожне нездане завдання (на кількість балів щодо конкретного завдання), зниження балів за невчасно здане завдання (до 10 балів)

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за

- активність здобувача під час практичних занять (до 3 балів);
- перевиконня завдань з кількості та якості робіт (до 3 балів);
- виступ на конференції або публікація статті за темою дослідження в межах дисципліни (до 4 балів).

Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

- 1 Берлач О.П., Чихурський А.С. Малюнок з основами перспективи. Курс лекцій. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2017. 14 с.
- 2 Бородай А.С., Бородай Я.О., Маслій І.В. Техніка «скетчінгу» в сучасній архітектурі та дизайні. *Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти*: Збірник наукових праць за матеріалами V

Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, молодих учених і науково-педагогічних працівників. Полтава: ПНТУ, 2019. С. 53-57.

3 Журавльова Н. Начерк у навчальній програмі з рисунка НАОМА: методичні й технічні особливості. Українська академія мистецтва, Київ, 2018. № 27. С. 105–110.

4 Ігнатьєва Н.В., Тимофєєва Н.В. Методичні вказівки «Правила лінійної перспективи» до вивчення дисципліни «Образотворче мистецтво» для здобувачів вищої освіти I – IV курсів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» першого (бакалаврського) рівня. (РВВ ХНУБА, 2021 р.) - 41 с.

5 Ignatyeva N.V., Tymofieieva N.V. Methodical guidelines “The rules of linear perspective” for the study of the subject “Fine art” for foreign applicants of higher education of I-IV courses of the speciality 191 “Architecture and urban planning” of the first level (bachelor)/compilers. (PBB XNUBA, 2021 p.) - 41 p.

5 Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., О. Й. Лясковський. Основи об'ємно-просторової композиції: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 212 с.

6 Колодрубська О.І., Трохимчук В. Антураж та стафаж -невід'ємні елементи архітектурного рисунку. Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти: Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, молодих учених і науково-педагогічних працівників. Полтава: ПНТУ, 2018. С. 24-29

7 Підлісна О.В. Академічний рисунок для архітекторів і дизайнерів в умовах поширення комп'ютерних технологій. Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти: Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, молодих учених і науково-педагогічних працівників. Полтава: ПНТУ, 2018. С. 36-43

8 Попова І.І. Сучасні тенденції скетчингу в дизайні предметно-просторового середовища. Актуальні проблеми сучасного дизайну: Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: КНУТД, 2021. С. 262-265.

9 Попова І.І. Методичні вказівки «Архітектурні замальовки та скетчінг» до виконання завдань з навчальної практики для студентів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 022 Дизайн, освітньої програми Дизайн середовища. К.: КНУТД, 2020. – 49 с.

10 Шубович С.О., Вінтаєва Н.С., Коптєва Г.Л. та ін. Місто очима студентів. Проблеми візуального сприйняття і графічне відображення архітектурного середовища: монографія, Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014. 237 с

Додаткова:

1 Бучинський С.Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. К.: Мистецтво, 2001. 178 с.

2 Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: навч. посіб. К.: Вища школа, 2002. 190 с.

3 Клименюк Т.М., Консурова Н.А. Методичні вказівки «Архітектурна авторська графіка» для студентів спеціальності «Містобудування» базового напряму 6.1201 «Архітектура». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2000.18 с.

4 Петришин Г.П., Обідняк М.М. Архітектурна графіка: навч. посіб. Львів: РАСПР-7, 2009. 272 с.

5 Сухенко В.О. Рисунок. К.: „BONAMENTE”, 2004. 176 с.

6 Тютюнник І.С., Букало Е.Я. Особливості скетчінгу як навчальної дисципліни. Традиції та інновації у сучасному дизайні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Івано-Франківськ: ЗВО «Університет Короля Данила», 2023. С. 6-11

Інтернет-ресурси:

1 Бібліотека українських підручників: веб-сайт. URL: <http://pidruchniki.ws/>

2 Державна науково-технічна бібліотека України: веб-сайт. URL: <http://gntb.gov.ua/ua/>

3 Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

4 Національний художній музей України. URL: <https://namumuseum.business.site/#gallery>